

תלמוד

דינים בהעמקה ומבוא לתורה שבעל פה

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון — מבוא לתורה שבעל פה, הלכות תפילין, הלכות שבת		—	$(12 \times 1) + (8 \times 2)$	—	28 נקודות
{	פרק שני — "במעגלי ההלכה"	{	—	(12×6)	—
	<u>א</u> : —				
	פרק שלישי — "משנה ברורה"				
			—	סה"כ	—
			—	100 נקודות	

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — מבוא לתורה שבעל פה,

הלכות תפילין, הלכות שבת

(28 נקודות)

ענה על שלוש שאלות: על שאלה 1 (שאלת חובה — 12 נקודות)
ועל שתיים מן השאלות 2-4 (לכל שאלה — 8 נקודות).

ענה על שאלה 1 — שאלת חובה.

1. מבוא לתורה שבעל פה

א. ציין תחום ידע אחד של "מכוני מחקר תורניים" הפועלים בימינו, והדגם שאלה הלכתית אחת מן התחום שציינת. (4 נקודות)

ב. (1) הדלקת נר חנוכה היא תקנת חכמים. הברכה על ההדלקה היא: "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו להדליק נר (של) חנוכה".

מהו הקושי בנוסח זה של הברכה, ומהו התירוץ לקושי זה?

(2) ה' נתן לחכמים סמכות בלעדית לפסוק הלכה על פי פרשנותם לתורה, ולא אפשר לכל אדם מישראל לקיים את מצוות התורה לפי הבנתו. הסבר מדוע. (8 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 2-4.

2. הלכות תפילין — סימן כ"ה

א. אדם שבשעת התפילה נשמטו התפילין שלו ממקומן ורוצה להחזירן למקומן —

(1) כיצד עליו לנהוג בנוגע לברכה, לדעת השולחן ערוך?

(2) במשנה ברורה מובא שאין נוהגים כדעת השולחן ערוך בעניין זה. מהו הטעם של המנהג המובא במשנה ברורה?

(4 נקודות)

ב. אדם חלץ את התפילין בשעת התפילה כי נאלץ ללכת לשירותים — כתוב כיצד עליו לנהוג בנוגע לברכה בשעה שהוא חוזר להניחם, והסבר מדוע עליו לנהוג כך. (4 נקודות)

3. הלכות תפילין – סימן כ"ו

- א. "אם אין לו אלא תפילה אחת מניח אותה שיש לו ומברך עליה" (שולחן ערוך).
 מהו הנימוק של השולחן ערוך לדין זה? (2 נקודות)
- ב. אדם שמניח תפילין של ראש בלבד – מה עליו לברך? כתוב שתי דעות. (4 נקודות)
- ג. אדם הניח תפילין, ובעודן עליו נזכר שלא בירך עליהן – כיצד עליו לנהוג? (2 נקודות)

4. הלכות שבת

- א. סחיטת בגד בשבת יכולה להיות תולדה של שני אבות מלאכה, תלוי במטרת הסחיטה.
 (1) ציין שתי מטרות של סחיטה זו.
- (2) בנוגע לכָּל אחת מן המטרות האלה, כתוב מהו אב המלאכה של פעולת הסחיטה.
 (5 נקודות)
- ב. אדם הכותב אות אחת בשבת – דינו פטור אבל אסור.
 כתוב ממה אדם זה פטור, וציין אם האיסור הוא מדאורייתא או מדרבנן. (3 נקודות)

בחר בפרק שני או בפרק שלישי, על פי התכנים שלמדת.

פרק שני — "במעגלי ההלכה" (72 נקודות)

אם בחרת בפרק זה, ענה על שש מן השאלות 5-11 (לכל שאלה — 12 נקודות).

5. זהירות בדרכים

א. "שלושה הם ההורגים בלא כוונה..." (רמב"ם).

הסבר את שלושת סוגי ההורגים בלא כוונה. (4 נקודות)

ב. (1) "אין כל היגיון במשפט: 'אתמול נהגתי מהר וכמעט התנגשתי – אבל ברוך ה' לא קרה כלום'".

(הרב אביגדור נבנצל)

הסבר את טענתו של הרב אביגדור נבנצל.

(2) לפי הרב אביגדור נבנצל, אדם הנוהג בכלי רכב בחוסר זהירות — חל עליו "דין רודף".

הסבר מהו "דין רודף", וכתוב מדוע דין זה חל על נהג שאינו זהיר.

(8 נקודות)

6. לשון הרע

א. (1) מהו ההבדל בין לשון הרע ובין הוצאת שם רע?

(2) מהו ההבדל בין אדם המספר לשון הרע ובין "בעל לשון הרע"?

(5 נקודות)

ב. כתוב מהי תקנתו של מספר לשון הרע. (2 נקודות)

ג. על פי הרב עובדיה יוסף, יש מצבים שבהם אדם שנמנע מלדבר על חברו עובר על איסור דאורייתא.

כתוב מהו האיסור שעליו עובר אדם זה, וכתוב דוגמה אחת למצב כזה. (5 נקודות)

7. מלחמות ישראל

א. (1) מהי "מלחמת רשות"?

(2) כתוב הבדל הלכתי אחד בין "מלחמת מצווה" ובין "מלחמת רשות".

(5 נקודות)

ב. (1) מדוע אסור לאדם לסכן את עצמו שלא בשעת מלחמה כדי להציל את חברו מסכנה?

(2) מדוע בשעת מלחמה מותר לחייל לסכן את עצמו כדי להציל את חברו?

(7 נקודות)

8. תקנת יום העצמאות

- א. הרב משה סופר ("חתם סופר") דן במצבים שבהם אפשר לקבוע יום טוב בעקבות נס שאירע לציבור או ליחיד. לפי החתם סופר, באיזה מצב אפשר לקבוע יום טוב, ובאיזה מצב אין לקבוע יום טוב? (4 נקודות)
- ב. (1) יש פוסקים שפסקו שיש לומר הלל או ברכת שהחיינו ביום העצמאות. כתוב שני נימוקים של פוסקים אלה. (2) יש פוסקים שפסקו שאין לברך על אמירת ההלל ביום העצמאות. כתוב שני נימוקים של פוסקים אלה. (8 נקודות)

9. חול המועד

- א. (1) מדוע אין נושאים נשים בחול המועד? (2) אילו נישואים מותרים בחול המועד? (4 נקודות)
- ב. (1) חכמים הגדירו חמישה סוגים של מלאכות שמותר לעשותם בחול המועד. ציין שלושה מהם. (2) ציין מצב אחד שבו אסור לעשות בחול המועד גם את סוגי המלאכות שהותרו. (8 נקודות)

בית ומשפחה10. יצר ויצירה; קרבה וריחוק בחיי הזוגיות

- א. (1) "ולא תתורו... ואחרי עיניכם" (במדבר, ט"ו, ל"ט). הסבר את הטעם לאיסור להתבונן במראה לא צנוע. (2) "כדי להדליק אש גדולה, אין צורך ביותר מגפרור אחד" (הרב אלימלך בר שאול). הסבר דברים אלה בהקשר של "איסור נגיעה". (6 נקודות)
- ב. "חתן נכנס לחופה, ליבו מתגעגע לחופה ולחיבת חיתוניו... מה מכריח את הנער הצעיר לפרוש מכלתו, אליה הוא נמשך כל כך – כוח חיצוני, סכנה פיזית? לא... הגבורה של הנער הצעיר עולה על גבורת אלכסנדר מוקדון ונפוליאון" (הרב יוסף דב הלוי סולובייצ'יק). מהי הגבורה של "הנער הצעיר", ומדוע גבורתו עולה על גבורת אלכסנדר מוקדון ונפוליאון? (6 נקודות)

11. קרבה בין האיש לאישה

- א. כתוב שתי מטרות של מצוות עונה. (6 נקודות)
- ב. (1) הסבר מהי "נידה" ומהי "זבה". (2) הסבר מהי "חומרא דרבי זירא". (6 נקודות)

בחר בפרק שני א בפרק שלישי, על פי התכנים שלמדת.**פרק שלישי — "משנה ברורה" (72 נקודות)**

אם בחרת בפרק זה, ענה על שש מן השאלות 12-18 (לכל שאלה — 12 נקודות).

12. הלכות נטילת ידיים — סימן קנ"ח

א. יש ספק אם אדם שאוכל פת ששיעורה פחות מכביצה צריך ליטול את ידיו. הסבר את שני הצדדים של הספק.

(4 נקודות)

ב. בשולחן ערוך וברמ"א מובאות ארבע אפשרויות בנוגע לשלב בנטילת הידיים שבו יש לברך על הנטילה.

כתוב שלוש מן האפשרויות, ונמק כל אחת מהן. (8 נקודות)

13. הלכות דברים הנוהגים בסעודה — סימן קע"ט

א. אדם גמר סעודתו, נטל ידיו במים אחרונים, ולפני שבירך ברכת המזון, רצה לחזור ולאכול —

(1) מהו הדין במקרה זה, לפי השולחן ערוך?

(2) במשנה ברורה מובאת דעה אחרת בנוגע למקרה זה. על פי דעה זו, פָּרַט מה על אדם זה לעשות.

(4 נקודות)

ב. בשולחן ערוך הובאו שתי דעות בנוגע לאדם שאמר "הב לן ונברך", ולפני שבירך ברכת המזון רצה לחזור ולאכול.

כתוב את שתי הדעות, ונמק אחת מהן. (6 נקודות)

ג. אדם התארח בבית חברו, בירך על פירות שהביא לפניו בעל הבית ואכל מהם, ולאחר מכן הובאו לפניו פירות נוספים.

הסבר מדוע אדם זה אינו צריך לחזור ולברך על הפירות הנוספים. (2 נקודות)

14. הלכות ברכת המזון — סימן קפ"ד

א. (1) אדם שאכל פת במקום אחד — פָּרַט באיזה מקרה הוא יכול לכתחילה לברך ברכת המזון במקום אחר.

(2) אדם שאכל פת ועזב את מקומו במזיד — פָּרַט באיזה מקרה הוא יכול לברך ברכת המזון במקום שהגיע אליו.

(6 נקודות)

ב. (1) אדם שאכל אכילה מרובה ולא בירך ברכת המזון — עד מתי הוא יכול לברך?

(2) אדם שאכל אכילה מועטת ולא בירך ברכת המזון — לאחר כמה זמן מסיום האכילה הוא עדיין יכול לברך?

(6 נקודות)

15. הלכות ברכת הפירות — סימן ר"ח

- א. אדם שרוצה לאכול קמח מחמשת מיני דגן — מה עליו לברך לפני האכילה, ומדוע? (4 נקודות)
- ב. (1) אדם שאכל ענבים ותפוחים — מה עליו לברך לאחר האכילה, ומדוע?
- (2) אדם שאכל תפוחים ושתה יין — מה עליו לברך לאחר האכילה והשתייה, ומדוע?
- (8 נקודות)

16. הלכות יום טוב — סימן תצ"ה

- "מוקצה, אף על פי שמותר בשבת, החמירו בו ביום טוב ואסרוהו" (שולחן ערוך).
- דברי השולחן ערוך נוגעים לכמה סוגים של מוקצה.
- א. (1) ציין אחד מסוגי המוקצה האלה.
- (2) מדוע החמירו בסוגי המוקצה האלה ביום טוב יותר מבשבת?
- (6 נקודות)
- ב. (1) על פי הרמ"א, יש מקילים בסוגי המוקצה האלה גם ביום טוב. מהו טעמם של המקילים?
- (2) על פי הרמ"א, גם המקילים האלה מחמירים בסוג מוקצה אחר אפילו בשבת.
- ציין מהו סוג המוקצה הזה, וכתוב את הדוגמה לסוג מוקצה זה המובאת במשנה ברורה.
- (6 נקודות)

17. הלכות סוכה — סימן תרל"ט

- א. (1) מדוע אכילת עראי מותרת מחוץ לסוכה, ומדוע שנת עראי אסורה מחוץ לסוכה?
- (2) מהו השיעור של אכילת עראי?
- (7 נקודות)
- ב. אילו מאכלים מותר לאכול מחוץ לסוכה גם אם אוכלים מהם הרבה, ומדוע? (5 נקודות)

18. הלכות שבת

- א. (1) אדם הנוטל ידיו בגינה בשבת — באיזה מקרה הוא יעבור על איסור דאורייתא, ובאיזה מקרה הוא יעבור על איסור דרבנן? נמק את תשובותיך.
- (2) כתוב דוגמה לפסיק רישא באיסור דרבנן, וכתוב מהו הדין במקרה זה.
- (8 נקודות)
- ב. (1) אדם החובל בבעל חיים בשבת והוציא ממנו דם — באיזה מקרה דינו חייב, ובאיזה מקרה דינו פטור?
- (2) באיזה מקרה התירו חכמים לעשות מלאכה בשבת בדרך של קלקול והשחתה?
- (4 נקודות)

בהצלחה!